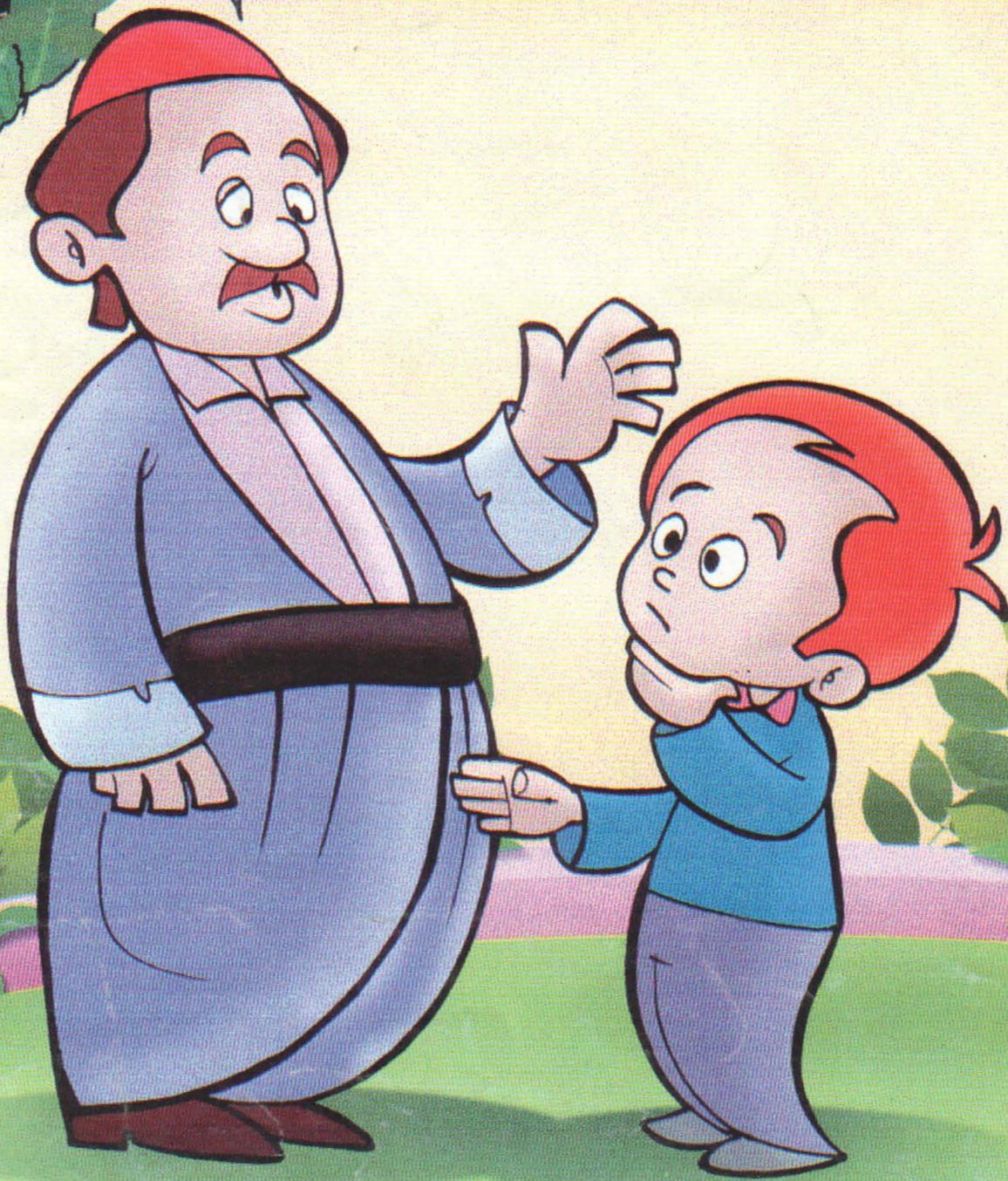

١٣٦ زماره
تشرينى دووهم
٢٠٠٧

منتدي إقرأ الثقافى

www.iqra.ahlamontada.com

يادا

سەيرانگاو زىنگە

نووسین و سيناريو: كيفاج عازى
نيكار: دارا مجه مهد عهلى

بەيارئەوه چى دەكەيت، وەرە
يارىيەكەمان تەھواو بکەين

پىتم گوتۇن با لە گولەكان
دوورىكەوېنەوه، سەيرىكەن
چىيان لىتھاتووه؟

نا... نەكەيت بەختىيار، پىتىستە ئەم
پاشماوانە بکەينە ناو كىسىە زىلەوه
نەك فرىتى بەدەينە سەر زەۋى

چى؟ كىسىە زىل؟ جا ئەم
ماندۇوبۇونە بۆ چىيە؟
خۇز جارىكى تۈئىمە نايەنەوه ئەم
شۇتنە!
لە گولەكان دوورىكەوېنەوه
زىل فىرى نەدەين، جا ئەمە
كەي ناوى سەيرانە؟!

نا... نايەنەوه بۆ مالەوه، ئۆتومبىلى
شارەوانى دىت و ھەلىدەگىرتى، دەپىن ژىنگى
پىارىزىن تا خۆمان و شارەكەمان لە نەخۆشى
پىارىزىن

منىش دەچم
دوور لە گولەكان
شۇنىيەكى باش
بۆ يارىكىردن
دەدۇرزمەوه

كەواتە
كىسىيەكم
تەدەرى تا
زىلەكەي
تىيىكم

هاورىتىيان با يارىسى
تىقىي پىن بکەين

باشە بەلام با لە گولەكان نزىك
نەكەوېنەوه تا لىق و پۇيەكانيان نەشكىتىن
باشە لاي گولەكان گۆرەپانىتىكى
باشە و بۆ يارىكىردن خۆشە

خېتىرا نانەكەتان بخۇن،
تا دەست بەيارىكىردىن
بکەينەوه
نەمجارەيان
يارىيەكى تەر
دەكەين

باشە بەلام پاشماوهى خواردۇنەكەمان
كۆدەكەينەوه ئېنجا دەست بەيارىكىردىن

راستە ئىمە نايەنەوه بۆ ئەم شۇنە بەلام
خەللىكى تە دىتىن، بۇيە دەپىن بەخاوتىنى بەجىتى بىتلىن

جا ئەگەر ئىمە
بىخەينە ناو
كىسى زىل، كى
ھەلىدەگىرتى؟

بەيار خۇنالىتىي لەكەل
خۆماند/ بۆ مالەوهى
دەبەنەوه!

زماره ۱۳۶ تشرینی دووهه
۲۰۰۷

هەنگ

گۆفاری کی هەنگانهی مەنالانه
ووزارهتی رۆشنبیریی هەرێمی کوردستان
دەربىدەكان

گۆفاری هەنگ لەسەر سایتی
www.w-geocities.com/govar-heng
بخوبیه وە

HENG

A children Monthly Magazine
Issued by
The Ministry of Culture
Kurdistan Region

چاپ:

بەرتوهەرايەتی چاپخانەی رۆشنبیری - هەولێر

ئاشتیخوازم

ھۆنراوهی: نەھەوان مەھەممەد خالید
نیگار: هەزار سەلاح

منم مەنالى نوى
بە تەنیا ئاشتیم دەوی
ئاشتى بۆ من و تویە
بى ئەو زىن رەنجه رۆيە
ئاشتى ھیوایە هەردەم
لیتى دانا بپەتىم هەتا هەم
دەلیتىم من ئاشتیخوازم
ھەر بە يە كبۇون دەنازام
دەلیتىم ھەربىشى كۆكى
نەفرەت بى لە ناكۆكى

خاوهنى ئىمتىاز
وەزىرى رۆشنبىرى

سەرنوسرە
حەمەسالىج فەرھادى

بەرتوهەرايەتىن دووسن
کولەر حەبىب سیامەنسوورى

بەرتوهەرايەتىن دووسن
عەبدۇل قادر عەلی مەردان

پېت چىن و دەرھەناتى ھونەرى
ئاسو خالىد

بەرگى يەكم: دلشاد عەلى

داوای لیبوردن ده

زماره
۱۳۶

تشریین دووهم ۲۰۰۷

نووسینی: شاخه‌وان عه‌لی حه‌مه‌د
نیگار: ناصر فه‌تحی

نابوری، تاکو مام ورچیان لئی په‌یدا ده‌بیت و که به‌م
کاره ده‌زانیت روو ده‌کاته سموره‌که و پیتی ده‌لئی:
- سموره‌گیان، پیم‌خوشه لیتی بیبوریت، ئه‌گینا ئه‌و
کاره‌ی ئه‌م ده‌که‌ویته ئه‌ستوی تو.

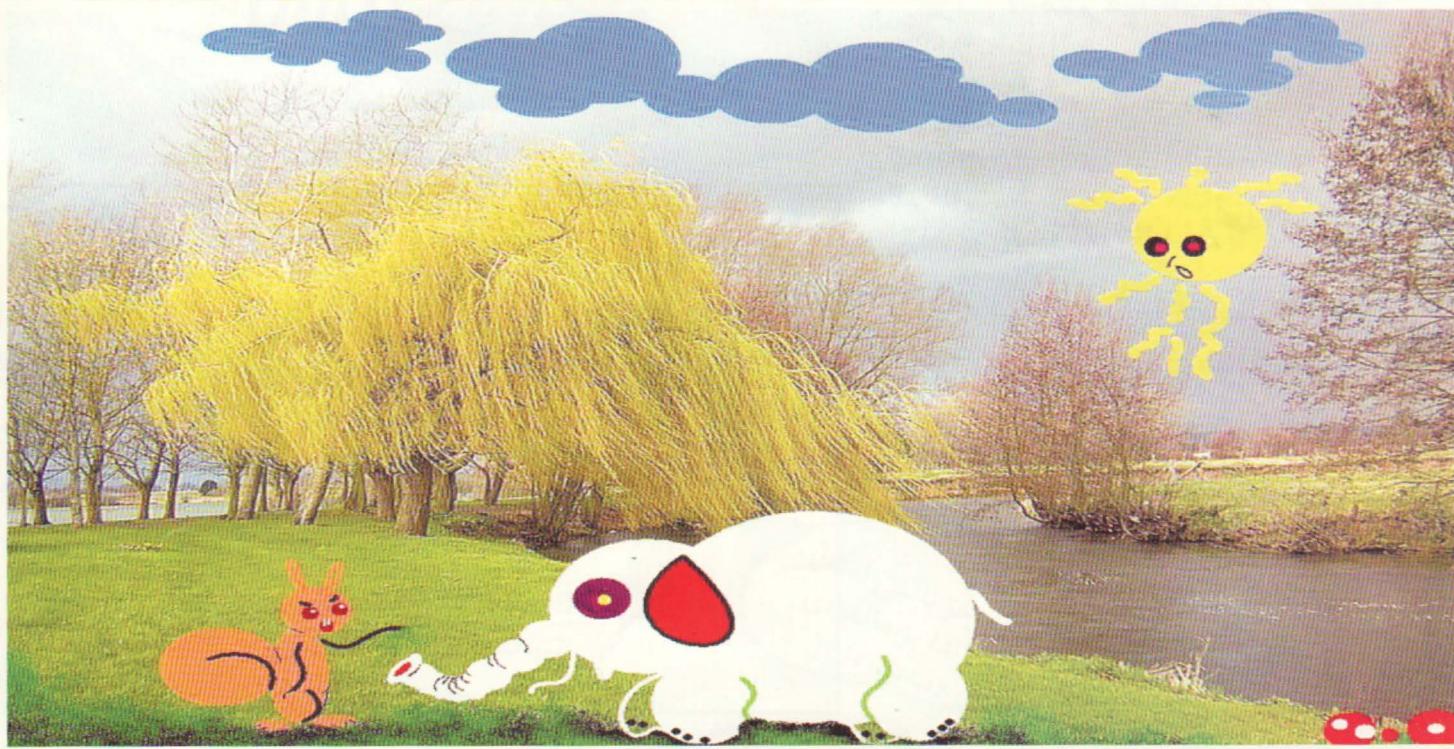
ئه‌م قسانه‌ی مام ورچیش کاری تئی ناکات، تا
رۆزیکیان سموره‌که به‌تله‌وه ده‌بیت و فیله‌که رزگاری
ده‌کات.

سموره‌که هه‌ست به شه‌رمه‌زاریه‌کی زور ده‌کات، که
فیله‌که چه‌ند له‌به‌ری پارایه‌وه داوای لیبوردنی
لیکرد، که‌چی لیتی نه‌بورویبو. به‌م رووداوه سموره‌که
له هه‌لسوکه و ته‌کانی پیش‌شوی په‌شیمان بووه‌وه
په‌هیانی دا له‌مه‌ودوا داوای لیبوردنی هه‌موو که‌سیتک
قبوول بکات.

رۆزیکیان فیلیک له نیتو دارستاندا زور بررسی
ده‌بیت و نازانی بۆ کوئ بروات، لەرقان به توندی
بەداریک ده‌که‌ویت که مالی سموره‌یه‌کی لیبور.
سموره‌که به توروه‌ییه‌وه دیتە ده‌ری و به دنگیکی
بهرز هاوار ده‌کات:

- فیلو... ئه‌وه به‌م زلییه بۆ وا ده‌که‌یت، ده‌لیتی
چاوت ئه‌م داره گه‌وره‌یه نابینی؟!
فیله‌که به‌کزییه‌وه ده‌لئی:

- داوای لیبوردنیت لئی ده‌که‌م سموره‌گیان، بەددست
خۆم نه‌بوو، زورم برسییه‌وه بەرپیتی خۆم نابینم.
سموره‌که وەلامی ده‌داته‌وه ده‌لئی:
- نه‌لیت قبوقل ده‌که‌م و نه‌لیت ده‌بورو.م.
فیله‌که سئی چوار جاری دیکه به نه‌رمونیانییه‌وه
داوای لیبوردنی لیده‌کات، بەلام سموره‌که لیتی

۰۵۰ جمیری

نووسینی: ئەحمد سەلام
نیگار: پەخسان گەلە

باپیرى مندالەكانم دەستى لە شىرىنى خواردن ھەلنىڭرت تا
ئەنجام داي بە ئەرزازو ھەمووى سى رۆز لەناوجىتدا نەمايىھە كۆچى
دوايى كرد. دوا راپورتى پىزىشىكە كانىش ھەر
ئەوهى دەسەلماند كە بە نەخۆشىيى
(شەكرە) گيانى لە دەست داوه!
ئىستا باپيرى مندالەكان، خوا
لىيى ببۇرۇت، تەمهنىيىكى

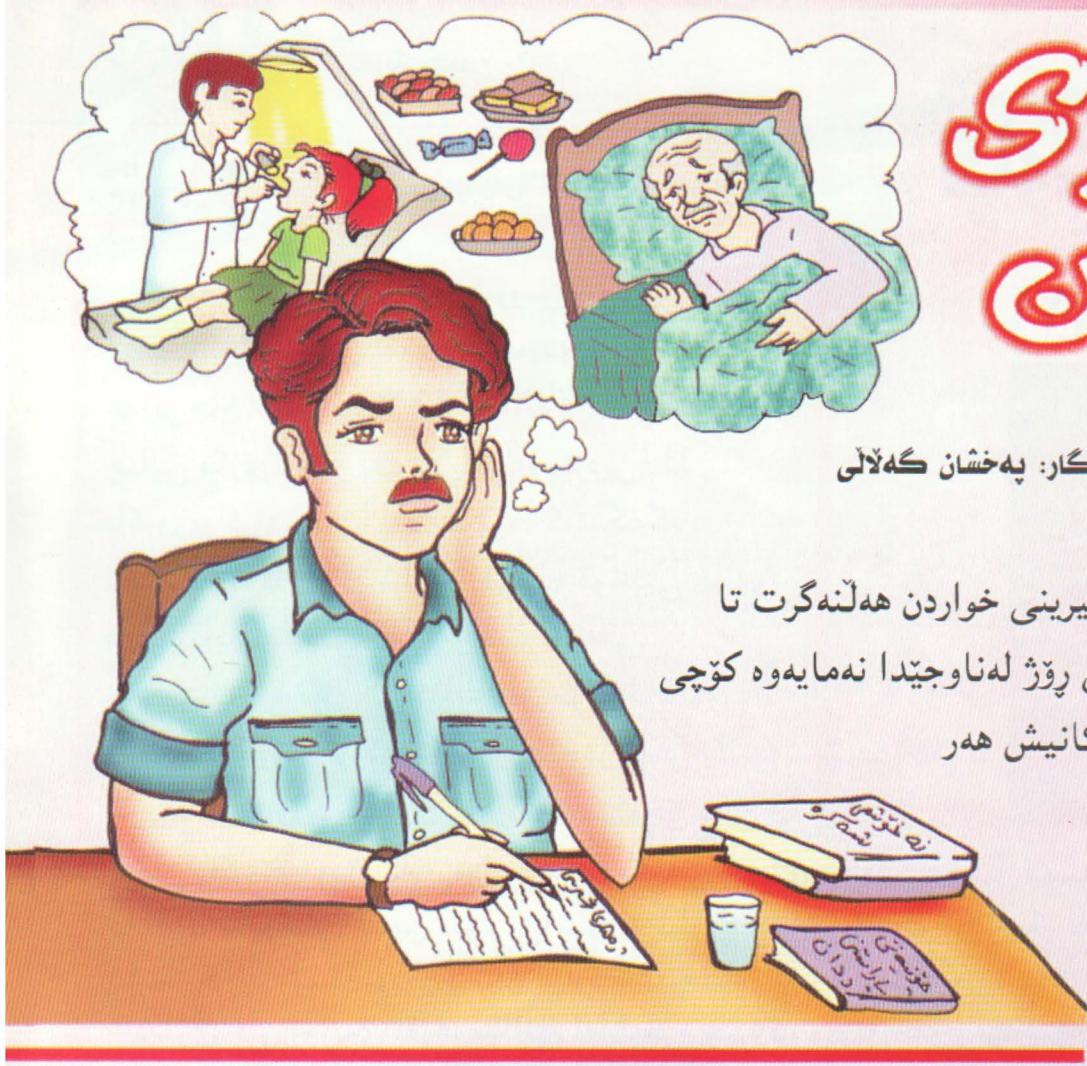
پىمان دەلىن ئەوهندە شىرىنى مەخۇن، چونكە زيان
بە ددانىتان دەگەيەنىت.

دوكىر بزەيەك گرتى و دەستىيىكى بەسەرى
(دانساز)دا ھىتانا گوتى:

- دەي باشه، بزانىن لەمەولا بەقسەمان دەكەن.
بىوابكەن من خۇم تا بۆم بىكى شىرىنى بۆ مالەو
ناھىينمەوە لەبەر عەيىبە نەبىت جەۋانىيىش نوقلى
جەۋانانە ناگىرەم! بەلام دەلىي چى، تارمايى و
دەستەلاتى بازار پا بەسەر ھۆش و مېشكماندا زال
بۈوه، ئەگەر منىش نەيەننەوە، ئەوا ئەندامىيىكى
تىرى ناو خىزانەكە ھەلپە دەكەت و دەيەننەوە.
ئىتىر پىم نالىن چۇن نەخۆشىي شەكرە ددان ئىشە
لەمالاندا بن بىر دەبىت؟!

بەسەرىردو چووه جىيى ھەقى خۆى، بەلام بۆ
نەگبەتى شىرىنى خواردى بۆ مندالەكان
بەجىھىيىشتوو، ئەوهەتا رۆزنىيە بەرىي پىزىشىكە وە
نەبەم لەتاو دەم و ددانى ئەم و ئەويان. ھەر
جارىتكىش پىزىشىكە دەم و ددانىيان دەپشىكتى،
پۇرى دەمى دەكاتە من و دەلى:
- فلانى، تا بۆت دەكىرى ئەم مندالانە لە
خواردى شىرىنى بىبارىزە نەيەلى ئەوهندە توختى
شىرىنى بىكەن، ئەگەر حال وا بپوات دەم و ددانىيان
لەدەست دەدەن.

خۆشى لەوهەبابو كاتىك دوكىر ئەم قسانەى
دەكەد (دانساز)اي كورم لەزېر دەستىيىا ھەلېيدا يەو
گوتى:
- وەللا بابە مامۆستاكانىشمان ھەموو رۆزىك

نووسینی: هوشيار عەبدوللا

قەدرى جان

١٩٧٢ - ١٩١١

پاشان دەكريتە مامۆستا و رەوانەی شارى (ئەنتاكىيە) دەكەن، لەو شارانەشدا مامۆستايەتىيى كردووه: عامودا، قامىشلىق، عەين دىوار، پاشان بۇشارى (دىيەشق) دەگوازىتەوەو لەوئى لە (گەرەكى كوردان - تاخا كوردان) دا مامۆستا بۇوه پاشان كراوهەتە فەرمانبەر لە وەزارەتى پەروەردە.

قەدرى جان زۆرىيە بەرھەمەكانى لە شىعەر چىرۆك و وتار لەو رۆژنامەو گۆفارە كوردىيانە ئەوكاتى كە لە ولاتى سورىياو لوپىنان و عىراق دەردەچۈون وەك (رۆزانوو، هاوار، روناھى و گەلاؤتىز) بلاوكردووه تەوهە. قەدرى جان سالى ١٩٧٢ لە شارى دىيەشق كۆچى دوايى كردووه لەگۈرستانى (مەولانا خالىيدى نەقشبەندى) نىڭراوه.

خوالىخۇشبوو دوو كۈرى بەناوى (مزگىن) و (سروور) او كچىتكى بەناوى (شىرىن) لە دواي خۆى بەجىھىيىشتۇوه ئىيىستا شىرىن خان پزىشكەو لە شارى دىيەشق نىشتەجييە. ئەمەش نەونەيە كە لە شىعەركانى:

دېركا چىايىن مازى	وەلاتىن باش و كالە
لى سەد هاوارو گازى	زى دووركە تم چەند سالە
ئەز لەۋى هاتم دنى	وئى دەرگۈوشى هەزىاندىن
ھەى داخ، ھەى مala منى	دەمنان زى رەۋانىم

دېرك

سەرچاوهەكان:

- ١- قەدرى جان، ژيان و بەرھەمە، مەريوان عومەر / سلىمانى.
- ٢- قەدرى جان، دلاور زەنگى - ھەولىپەر / ٢٠٠١

یاری تۆپ و نیگەرانی

نیگار: دارا محمد مهد عهلى

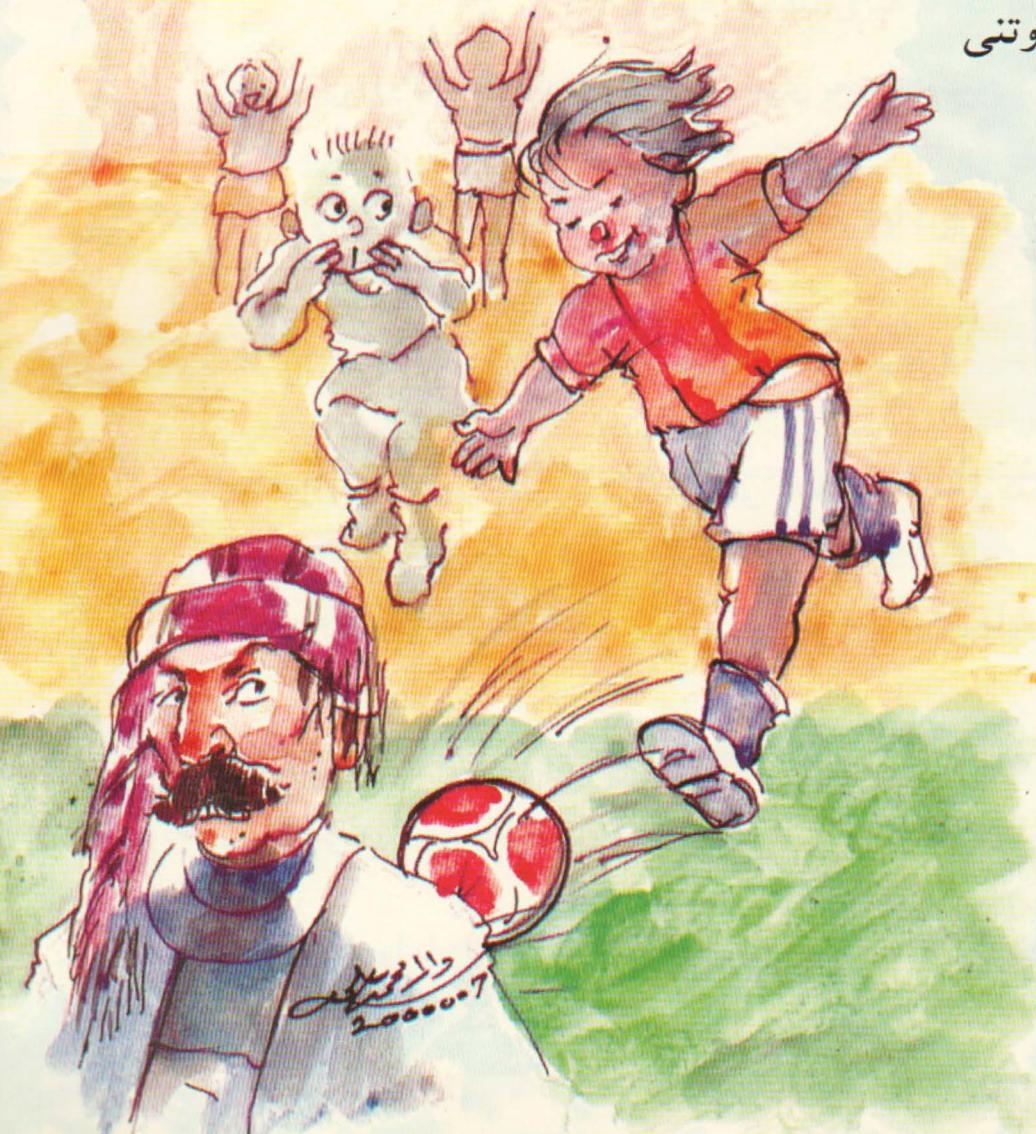
نووسینی: فرهاد قادر ئۆمەر

مندالله خوشەویستەكان

وهک دەزانىن وەرزش لەزىيانى ئىمەدا زور گرنگەو يارمەتىيى گەشەپىدانى بەھەرەو كارامەيى دەدات و دەبىتە هوئى بەھېيزىكىنى ماسولكەكانى لەش، بەتايمەتى يارىي تۆپى پىن، كە مندالان بە حەزو ئارەزۇويەكى زۆرەوە دەيىكەن، بەلام ھەندىتكە جار دەبىتە مايمەي نیگەرانى و هەراسانكىرىدى خەلک، ئەمەش لەو كاتەدا دەبىت كە شەقام و رېتگا گشتىيەكان دەكەنە شوتىنى يارىكىرىن و گۈئى بەھېچ بنەمايمەكى دروست نادەن و دلى ھەموو ئەو كەسانە دەرەنجىتىن كە بەم شوتىنەدا تىيەپەرن و تۆپيان بەردەكەۋىت. ھەروەها دەبىتە هوئى پىشىيلكىرىدى ياساكانى ھاتوچقۇ رېتگر دەبىت لەبەرددەم تىپەرپۈونى ئۆتۈمبىيل. سەرەرای ئەۋەش يارىزانەكان خوشىان تۈوشى مەترسىي بەركەوتىنى ئۆتۈمبىيل دەبن.

خوشەویستەكان:

لەشارە خوشەویستەكانەماندا شوتىنى تايىەتى ھەيءە بۆ ئەوانەي ئارەزۇوى يارىي تۆپى پىن دەكەن، كە دەتوانن بە دلىيائىيەوە يارىي تىدا بکەن و دووربىكەونەوە لە مەترسى و خەلکىش نیگەران نەكەن، وەك ناوهنەكانى لاوان و قوتابىيان و گۆرەپانەكانى وەرزش و گۆرەپانى قوتابخانە و شوتىنى چالاكييە وەرزشىيەكان.

کونیک له دیواری چیشتخانه مالیکدا هه بیو، ئه و کونه مالی

یک بیو...

مشکه که به یانی تا شه و هیچ کاریکی نه بیو جگه له خواردن و خواردن خواردن. شه و یکیان دکه کونه کهی

هاته ده ره وه به ناو چیشتخانه کهدا سوورایه وه، له کاته دا چاوی به سه رمیزیک که ووت، که پر بیو له

مشکه که دهستی به چاوی داهینا تا بزانیت ئەم هه موو خواردن خوش خه وه یان راستییه؟!

که دلنیابیو راستییه دهستی کرد به گویزانه وهی خوارکه کان بیو ناو کونه کهی خوی.

یه که مجار دکانی برد، له ریگادا قهپی له یه کیتکیان گرت، له دلی خویدا گوتی

به راستی زور به تامه، با هه ر لیره دا هه مووی بخوم. دهستی کرد به خواردنی و ته اوی کرد.

ئینجا رویشت تا دکان بیانه ناو کونه کهی، له ریگادا یه کیک له گویزه کان که وته

خواره وه شکا. که گوتی: تازه ئەمە یان بیو خوی شکا، باشتر وایه بیخوم... دهستی کرد

لیکار بیه کانشان شکله کە ئۆزىنچى
لە فارسیمەدە شکله تەزىزلىقى

دکانیشی خوارد، چوو به ره و قاپه کان تا بیانباته وه

بیو کونه کهی خوی.

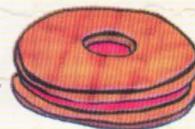
دۇندرمه کە کان بیونیکی زور خوشیان هه بیو، ئەمانیش زور

بە تام بیون، بیوه گوتی: وا باز اتم باشتر وایه هه موویان لیره بخوم. ئىدى دانیشت و هه موو کانی
نوش کرد.

پاش ئەوه مشكە كە سەيرىكى دەدوروبەرى خۆى كرد، تەنیا كان مايىونەوه،

10

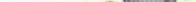

ویستی بیباته وه بو ماله کهی خوی، به لام به خوی گوت من که هه مموو

کام خوارد، نیتر بوچی ئەم نەستەلانەش نەخۆم؟ دەستى کرد بە خواردنى كانيش.

پاشان که دکه خهیالی ئاسووده بولو و تىرى خوارد هەستى كرد سكى دىشى و ناتوانى بجھولىت!

لهوکاتهدا لهناکاو دهنجیکی بیست، پاش که میک خوی کرد بهناوچیشخانه که دا. دکه ویستی

هەلبىت و خۆى بشارىتەوە، بەلام سكى ئەودنەد قورس و گەورە يۈوبۈو نەيتوانى لە جىبى خۆى تەكان بىدات.

هه رکه چاوی به مشکه که کمودت، تا هیزی تیدابوو هاواري کرد:

مشکه که هر چوئیک بwoo خوی گه یانده به ردم کونه که هی، به لام هه رچه ندی کرد نه یتوانی به کونه که دا بچیته

خوی گهیانده ناو چیشتخانه که، دکه که زور ترسابوو،

هه رچونیک بیو به هه زار زه مهه ت له چیشتاخانه که رایکرده ده ره وه خوی ده ریازکرد و ئیتر بو هه میشه له و

چیستخانہ پر لہ یہ دابر او هرگیز و و و

نه یویرا جاریکی دیکه بُری بگهریته و هو که س لهوی نه بینیمه و هو.

سه رچاوه: تینته رنیت (په که میک دهستکاریه ود).

خوشترین مال و ولات

نووسینی:
قاسم محمد مسٹہ فا
نیگار: مجید خدر

ماسى و نههنهنگ و سموره و چوله که چوارگيانله بهرن. (نوا) و (بالا) پرسيا رتکييان له ههري يهك لهم
گيانله بهرانه کردو گوتينان به راي ئىيوه كام مال خوشەوچ ولا تىك خوشترین ولا تى جىهانه؟
ماسى گوتى: رووبار شوئىنى له دايىكبۇونى منه، من ههـر لهـوـى زـياـوم و بـهـرـايـ منـئـهـوـ شـويـنـهـ
خـوشـتـرـيـنـ مـالـ وـ لاـتـهـ لـهـ جـىـهـانـداـ.

نه هنگیش له ولامدا گوتی: دهرياکان پانویورترین شوین و له دهريا نه بیت ژیانی من و هاوپریکانم
له ستممه، بویه لای من ئەم شوینه خوشترين مال و ولاتی جيھانه.

له کوتاییدا چوّله که که ش
به جریوه جریوه هاته و لام و گوتی:
سهر چل و لق و پقی دارو
دره ختو و شوئنه به رزه کان
خوشترين مال و ولاتی من،
چونکه هیلانه و مالی خوم و
بیچووه کافنی تیدا ده سازینم،
بویه له لای من خوشترين مال
و ولاتی جیهان.

له کوتاییدا نواخان و کاکه
 بالا گوتییان هه ریه کیک
 مال و ولاتی خوی پی له
 هه مهو شوئنیک
 خوشتله، بؤیه لای ئیمە
 خوشترين ولات لەم
 جيھانەدا كوردستانە.

کیسه‌ل و مشک

نیگار:
دارا محمد عهلى

و له عهربیبهوه:
قہیسہر عهبدولالامحمد

ئاشنای يەكتىر نېبۈوبىن.
كىسەلەكە بەھەلسوكەوتى مشكەكە زۆر خەمباريپۇ و
ئازارەكانى لە ناخدا قورستىرىپۇ، چونكە مشكەكە
تهنانەت لە كۆچكىرىنىشدا رپۇي پىن نەدا.
پاش كەمىيەك باران بارى و زۆربەي دوورگەكە نوقمى
ئا و بۇو، كانياوهكەش ئاستى ئاوى بەرز بۇوبۇوه،
مشكەكە لەترسى خنکان خۆي بەدارىيەك هەلۋاسىپۇو،
ئەو دارەش هيىدى هيىدى نوقمى
ئاوى كانىيەكە دەبۇو.
كىسەلەكە هات لەسەرپىشتى
خۆى داناو بىرىيە سەر
وشكانى و پزگارى كرد.
ئىنجا مشكەكە زانى
كىسەلەكە زۆر بەكەللىكى هات،
بېپارى دا بېيت بەهاورىي.

كىسەلېتكى بەسالاچوو لە دوورگەيەكى
خۆلاۋى، لە كانياويتكى دوورگەكە، لەناو
داروبەردا دەزىيا، لەگەل ئەم كىسەلە
مشكىتكى سېلە دەزىيا، ئەو مشكە ھەرددەم
درزايەتىي كىسەلەكەي دەكىد، تا واى
لىيھات كىسەلەكە بېپار بىدات ئەو
دوورگەيە بەتەنيا بۆ مشكەكە بەجى
بەھىلەت.

مشكە سېلەكە گۆيى بە ئازارەكانى
كىسەلەكە نەدەدا كە لە ئەنجامى پەفتارە
خراپەكانى دەرھەقى دەكىد، بېرددەۋام
مشكەكە بەكىسەلەكەي دەگوت زەۋىي خوا
زۆرە فراوانە، دوورگەش زۆرن...
ئەو رۆزەي كىسەلەكە بېپارى دا
دوورگەكە بەجى بەھىلەت، هاتە لاي
مشكەكە خواحافىزىيلى بىكات. مشكەكە
گۆيى پىن نەدا، ھەروەك نەيناسىبىت و

دیداريک له گەل بىزەرىكى مندااندا

ئا: پەيامنېرى گۆفارى (ھەنگ)

(محمد مجيد رواندىزى) بەھرەمندىكى ديارى دنياى منداانو ماوهىكە وەکو ئاماذهكارو پىشىكەشكارىكى سەركەوتتو لەھەردۇو كەنالى راديو (T.V) زەمەتكىشان كاردهكات، جىڭ لەۋەتى تا ئىستا چەندىن شىعورو چىرۆكىشى نووسىيە وەکو پەيامنېرىش كارى كردووه.

گۆفارى (ھەنگ) لە نزىكەوە بەچەند پرسىيارىك مەحەممەدى دواند:

پ ۱: يەكەم كارت كەي بۇو وچ بەرنامەيەك بۇو؟

و: يەكەم كارم (گولزارى منداان) بۇو، دواتر خونچەكانى T.V بەدواهات، جىڭ لە نووسىن ودانانى ژمارەيەكى زۆر لە شىعورو چىرۆك.

پ ۲: لەكتى پىشىكەشىرىنى بەرنامەكانتدا ھەست بەچى دەكەيت؟

و: بىتگومان ھەست بەخۆشى دەكەم، ديارە ھەلسوكەوتكردن لەگەل منداان تايىەتمەندىي دەويت و دەبى خۆت وەکو منداانلى بکەيت.

پ ۳: تا چەند لە بەشى منداانلى راديو T.V يېكەن پازىت؟

و: ئەو ماوهىيە بۇ منداانيان تەرخانگىردووه زۆر كەمەو كەمۈكتىشى زۆرە، بۆيە من و چەند كەسىكى بوارى منداان بىرمان لە دامەزراندى راديوىيەكى منداان كردووه، بەلام بەھۆى گرفتى دارايى و ھاواكاري نەكىرىنى حكومەتى كورستان نەمانتوانى.

پ ۴: ئەي چالاكييەكانت؟

و: جىڭ لە ئاماذهكردن و پىشىكەشىرىنى چەند بەرنامەيەكى جۇراوجۇرو بلاوكىرنەوەي چىرۆك و شىعرەكەنم لە گۆفارى (ھەنگ)، ھىلاتەي منداان، مىزىكى منداان و پەلکەزىپىنه)، تا ئىستا ۸۰-۷۰ شىعرى منداان نووسىيە، نامىلىكەيەك ئاماذهىي بۇ چاپ، ھەموو ھەفتەيەكىش بۇ ماوهى (۴۰) خولەك لەبەرنامەيەكدا به منداان شاد دەبم و ھەردۇو رۆلى (مام پووشۇ و مەحەممەد) ھەر خۆمم.

مندالله کان، کامتان وینه
مامه (ئەدیسون) تان دیوه؟
گەنجینه يەکى بەبەھا
بەئىمەھى مەرۆف بەخشىيۇھ

* * *

ئەوەبۇو تواني بەزىرىسى
سەرتاپا دنيا خەلات كا
بەرەنچ و زانست و بىرى
دواپۇزمان پېلە ئاوات كا

* * *

زانايەكى بلىمەت بۇو
ئەو بۇو كارەباي داهىتىنا
زىيانى كرده چراخان
لە تارىكايى دەرھىتىنا

* * *

خۆزگە ئىتەش لە دواپۇزدا
ھەروەك ئەدیسون بۇونا يە
بەزانست و كارى بەسۈود
ناوتان وەك ئەو دەركىدا يە

* * *

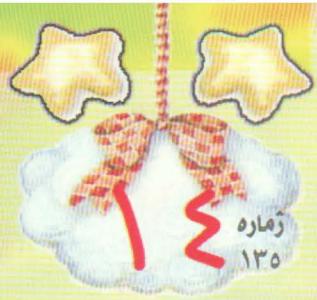
بۇولات و هەممۇ دنيا
وازىرنىڭ و بەھىز دەبۇون
لەنىتو دلى هەممۇ كەسىتك
خۆشەويىست و بەرىز دەبۇون

مامە ئەدیسون

ھۆنراوەي: ھاشم خۇرانى
نىڭار: شىلان عەبدۇللا

پرایز

هزئراوهی: مسنه‌ها نیلخانی زاده / بوکان
نیکار: په خشان که‌لائی

دیسان پایز هاته‌وه
به‌خوشی و به‌هاته‌وه

وهرزیکی خوش و جوانه
جوان و لبه‌ر دلانه

به پیت و به‌رهکه‌ته
پر له رزق و نیعمه‌ته

له‌م وهرزه میوه زوره
ههیه له هه‌موو جوره

هه‌نجیرو هه‌رمی و هه‌نار
سیوو قوچی مه‌زه‌دار

وهرزی راوشکاره
وهرزی خوشی جووتیاره

به‌رهه‌م کوده‌کاته‌وه
بؤ مالیی ده‌باته‌وه

ده‌چنه‌وه قوتابخانه
لبه‌بؤ خویندنی وانه

قوتابیی زیرو هوشیار
شاد ده‌بنه‌وه به دیدار

١٣٦ زماره ١٠

له قاقمهزه و
سووکه ودک کا
هه لدده سووری
به ئە مری با
* * *
له حهوا يه
سە ماده کا
ودک تۈوک ئەم لا
ئە ولا دە کا
* * *
تۆزى بەنی
بۆ شل دە کەم
ئەوانى دى
وه دوا دە خەم
* * *
كۆلارە كەم
دەپواتە بان
تاکو داگیر
دە کا ئاسمان
* * *
جوانە و دەلىي
بالىنده يه
كۆلارە كەم
پەرنىدە يه
* * *
ئىستا کاتى
ئىيوارە يه
کايە و بەزمى
كۆلارە يه

با دى، با دى
كۆلارە كەم
بەھىزى با
وه حهوا خەم
* * *

ھۆنزاوە: خانىد ئەمەدى - بۆزكار
يىڭىز: دازا مەھمەد عەلى

چیرۆکەی ئازا

حەمەر بىخىزىدە

نووسىنى: ئاشتى رەحمان

نىگار: ھىوا عبدولعەزىز

ئازا... وەكۇ من ناوى ئازا بۇو؟!
دایكى ئازا: بەلىنى كورپىتكى جوان و ئىسىك سووگ بۇو
وەكۇ تو، بەلام زۆر خەلکى ئەزىزەت دەداو ئاشاۋەدى
دەنایەوە وەرگىز گۇتىرىيەلى ئامۇزىگارىيەكانى دایكى
نەددبۇو.

ئازا كورپىتكى تەمەن دە سالان بۇو، باوکى نەمابۇو،
لەگەل دایكى لە دارستانىتىكدا دەشىا.

ئازا تابلىتى لاسار بۇو، ھەرگىز بەقسەتى دایكى
نەدەكردو بەردەۋام ھاوارپىكانى و گىاندارى ئەزىزەت
دەدان.

شەويىكىيان ئازا زۆر ماندووبۇو، ھەر بەجلى دەرەوە
چۈوه ناو جىنگاكەتى تا بخەوى، دایكى پىتى گوت: كورپى
شىرىنەم جله كانت بىغۇرە، ئەمەم جلى خەوتىن نىيە، بەلام
ئەو قسەتى دایكى بەھەندەلەنەگەرت و گوتى جلى
مالەوە دەرەوە هىچ جىاوازىيەكىان نىيە.

ئازا ماواھىيەك ھەر لاي چەپ و راستى كردو شۇتىنى
سەرينەكەتى گۆرى ھەر خەوى
لىنى نەكەوت، بۆزىيە بە
بىزازىيەوە بە دایكى گوت:
دایكە چىرۆكتىكىم بۆ
بىكىرەوە.

دایكى گوتى: ھەبۇو
نەبۇو كورپىك ھەبۇو ناوى
ئازا بۇو.

ئازا قسەتى دایكى بېرى
و بەسەرسۈر مانەوە گوتى:

پىتىدە كەرنەن و دەيگوت: گەر
پاشان لە دوورەوە گالتەى
پىتىدە كەرنەن و دەيگوت: گەر
وەك من ئازان وەرن
بىيانىبەنەوە.
دایكى ئازا، بەلىنى، بىتىجىگە
لەمەش زوو زوو لە پىتىگەى
قوتابخانە شەپىرى بە
كەروپىشىك دەفرقۇشت و لېتى
دەدا...
ئازا بەپەرۋەشەوە گوتى:

به خیرایی پایده کرده ماله وه، که دایکی که رویشکیش دههاته لای دایکی ئازا، ئهو دیگوت: من لیم نهداوه، درو دهکات.

دایکی ئازا: بەلئی وابوو، له قوتا بخانه ش هەر ئاوا ئازا وەگیت بwoo، رۆژیکیان لهورچی هاوبولی دابوو، خستییه مل کوترا، له ئەنجامدا مامۆستا کوترا سزادا.

جاریکیشیان کاغەزی قۆییە خستبووه ناو دەفتەرى ئاکامى ھاوريتى.

دیسان ئازا قسەی دایکی بپی و گوتى: له کاتى تاقیکىردنەوەدا مامۆستا قۆییە کەی له ئاکام گرت و سزای دا، ئازاش گالتەی پیتە کردو دیگوت قۆییە چى، شەرم ناکەی قۆییە دەکەی؟

دایکی ئازا: جاریکیشیان کورسیي سەگى بۆیە کردبwoo، ئەویش بەم کارە ئازاي نەزانىببwoo، له سەر کورسیيە کە دانىشت، ھەموو جلى دواوه بۇبۇوه بۆیە.

ئازا: ئازاش دیگوت ئهو دەجىيە ھاوري خوت پیس کردووە؟!

دایکی ئازا: ئازای لاسار لەم کارە نابەجىيانە بەردەوام بwoo، تا رۆژیکیان له قوتا بخانه دەگەرایەوە ماله وه...

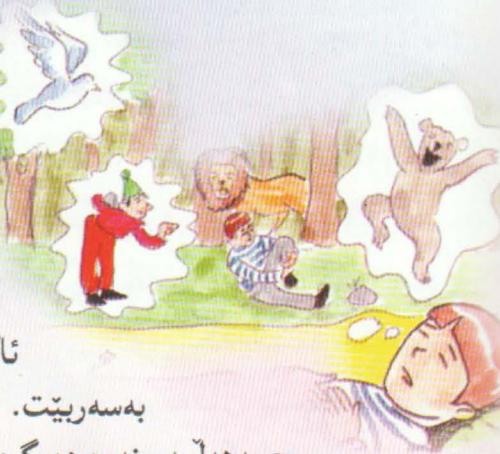
دایکی سەيرى کورە کەی کرد، بىنى خەوی لىكەوتتووه، بەزەردەخەنەوە سەرى لەقاندو

ھەستا پۇوناکىي ژوورە کەی کۈزاندەوە.

ئەوشەوە ئازا له خەونىدا له قوتا بخانه دەگەرایەوە ماله وه، قاچى لە بەردەيک گىریبwoo، له ئاکامدا کەوتە سەرزەوی و قاچى چەپى ئەزىزەتى پىتگە يشت و بىرىنداربwoo، زۆر ھاوارى کردو گريا: ئاي باوکە قاچم... دایكە قاچم شكا، فريام كەون!

بەلام ھىچ کام له ھاوريتکانى بەھانا يەوە نەھاتن، بەلکو گالتەيان پىتە کرد.

ئاکام گوتى: ئاي چەند بەستە زمانى، واپزام ھەرگىز باوەرت نەدەکرد ئاوات

بەسەربىت.

ورچ بەھەلپېرینەوە دیگوت: ئهو دەجىيە لىيەتتووه؟ كى لىيى داوى... من...؟!

کوترا دیگوت: كى واى لىكىردووی تا سزای بەدەين... من؟... نه باوکە. دواي گالتەپىتەرنىيکى زۆر بەجىيان ھىشت و ئازا بەتەنیا لهناو دارستان مايەوە... رۆز ئاوابوو، ئاسمان ھىدى تارىك دادەھات، دەنگى سەير سەير دەھاتە بەرگۇتى، ئازا لە ترسان ھەموو لەشى دەلەرزا و دەگریا، لهناكا و شىرىتىك بە نەرەندر بەدىاركەوت، ئازا لەم كاتەدا قىۋاندى و لەخەو ھەستا.

دایكى بەدەنگى ئازا بەخەبەر ھات، رۇوي کرده ژوورە کەی و لە باوەشى

گرت و گوتى: چىتە كورپى خۆم بۆ دەقىزىنى؟

ئازا بەترس و لەرزا و گوتى: دایكە ھاوريتکانم زۆر خراب بۇون، منيان بە تەنیا بەجىھەيىشت تا شىېر بىخوات.

دایكى ئازا لەسەرخۇ گوتى: ھەموو كەسيتىك دەبىن بەپىتى كرده وەكانى چاوى لەدەستى بەرانبەرە کەی بىت.

ئازا هيپور بۇوه و گوتى: راست دەکەی دایكە، من ھىچ كاتىتىك كرده وە كانم

جيڭەي رەزامەندىي ھاوريتکانم نەبۇوه، بۆيە ئەوان ھەقىيانە گەر لە چۆلەوانى بەجىتم بەھىلەن، بەلام لەمە دوا باش دەبىن تا ئەوانىش لەگەلم باش بن.

نووسینی: عهلى به خته و هر
نیگار: دلشاد عهلى

تل بایی سهوز و زهرد

ماوهیه ک را برد، رقزیکیان ئازاد سهیری دار
پرته قاله که یانی کرد، بینی پرته قاله سهوزه که
که جaran لهشیوه تۆپیکی سهوزدا خۆی
دهنواند، گوراوه بیوه ته (زهد) و وینهی خۆر
دهدره وشیته و... ئەم گورانه ئازادی بچکولانه
سه رسام کرد! خیرا له باوکی پرسی:
- بابه گیان پرته قاله که مان جaran سهوز بیو،
نازانم ئیستا بۆ رهندگی زهد هەلگە راوه؟!
باوک: کورم ئەم گورانه نیشانه گەوره بیوون
و پیگە یشتنه، کاتیک
پرته قال پیده گات زهد
هەلددە گەری و تامى
مزرو خوش دەبىن،
سوودبه خشیشه بۆ
لەش.

ئازاد: بابه گیان،
زهدیش وەکو سهوز
رهندگیکی جوانه، ئەو
دووره نگەش
ئالاکەمانیان
نه خشاندووه.

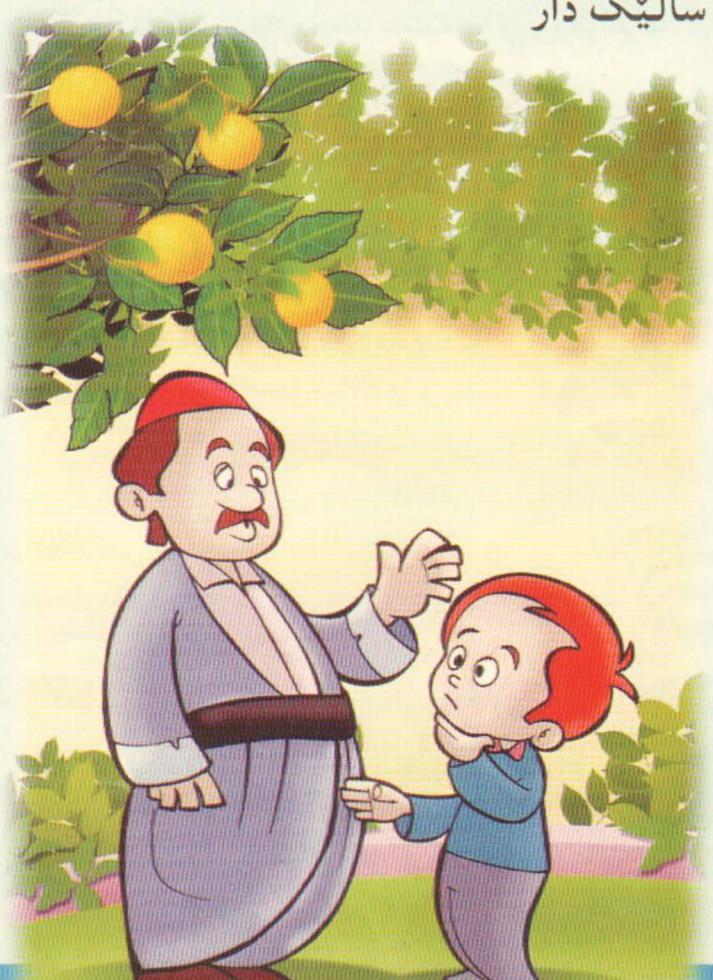
باوک: ئافهرين رۆلە
قسە کەت وايە... سهوزو
زهد پیکە و جوان.

مالی ئازاد دواى ئەوهی که خانووه
نوییه که یان ته او بیوو، گواستیانه وە ئەوهی.
بەمە بەستى جوانکردن و رازاندنه وە دیمهنى
باخچە که یان، باوکی ئازاد بیرى لە رواندى
ھەندیک نەمام و دارو گول کرده وە.

رقزیکیان باوکی ئازاد چوو لە نەمامگە يە کدا
ھەندیک دارو گولی کرى، لەناویاندا نەمامە
پرته قالیکیشى لە گەلدا بیو، ھەمموسى لە
باخچە کە يدا پواند.

دواى تیپه ریبونی چەند سالیک دار
پرته قاله که پیگە بى و
هاتە بەرھەم، سەرەتا
بەرھەمە کە لهشیوه
تۆپیکی سهوزدا خۆی
دهنواند.

ئازاد رقزانه سهیری
دیمهنى ئەو تۆپه سهوزه
جوانه ی دەکردو چیشى
لە بینىنى وەردەگرت،
چاک دەیزانى رهندگی
سەوز نیشانه ی زيان و
زیندە گى و بەھارو
خوشیيە، ئەمەو بەشیک
لە ئالاى كوردستانىش
سەوزه.

هیلکه‌ی دورا و جووجه‌له‌ی وریا

زهردە کې کەوت و هیلکە کانیان خستە ژىرى،
هیلکە دوراوه کە جووجه‌له‌يەكى سپىيلىتى
دەرچوو. پۇورە زەيتۈون پىتى گوت:
خنجىلانە كەم، تۆ هیلکە يەك بۇويت دايىكت
لەشۈئىتىكى ھەرە دوور كردىبوى، خەرىكىبوو
مار بىتھوات، فرياتكەوتىن، تكايىھ ئەگەر
پىنگەيشتى و ھاتىتە هیلکە وەك دايىكت
مەبە، لە كولانە كە دوور مەكەوە.

مرىشكە زهردەش گوتى: جىگەرگۆشە كەم،
پۇورە زەيتۈون راست دەكەت، تازە من وا
پەھاتووم، دەبىن ھەمۇو مەلىك سنوورى كارو
چۈونە دەرەوەي خۆى
بىزانىت. ئىدى
جوچكە سپى بۇو
بە نۇونەي
چىنە كەرىيکى مالى
و بە كەلك.

مرىشكە زهردە لەناو پۇوشىيەلاشىكدا
هیلکە يەكى كەد، مارىتكەت و راوى نا،
ئەويش پەنای بىرە كەلەشىرە پىتى گوت:
ئەگەر فربىا نەكەۋى ئەو مارە هیلکە كە
دەخوات.

كەلەشىرە كە بە قۇوقە قۇوق پايكىد بۇى،
مارە كە خۆى ونكرد.

لەولاؤھ پۇورە زەيتۈون بە بۆلە بۆل
لە مرىشكە زهردە تۈورە بۇو، گوتى: بىتھىر بۇ
هیلکە دەدۇرىنى؟

كەلەشىرە كە قۇوقاندى... پۇورە زەيتۈون
خۆى گەياندە شۇئىنى دەنگە كە، هیلکە كە
بىرە و نىشانەي
كەدو تىكەل بە
هیلکەي
مرىشكە كانى ترى
كەد.

كاتىكە مرىشكە

بز خشک

ئا: سەدەرەدین خۆشناو
فۇتۇ: ھەزار ھیرانى

بە مۇو داپۇشاواه...
ناوى (بىز مىۋەك) يىش لەبەر

ئەوهىيە ھەر لە ساتەي بىز
چاوى پى بىكەويىت يەكسەر
رپادەوەستى، ئەمېيش دەستبەجى
شىرى گوانى دەمىزىت و يەك
دلۇيەي تىدا ناھىيەلى.

بىزنىشىك لە كوردىستاندا ھەيە،

بەتاپىيەتى لە ناوقچەي
خۆشناواهتى.

مندالە خۆشە ويستەكان

ئەم ويتنەيە لە بەرچاوتانە ويتنەي (بىزنىشىك)ە، كە سەريتىكى درىژو چوارپەل و كلەكتىكى درىژى ھەيە.
بىزنىشىك گيانلەبەرەتىكى خشۆكە و لەشى بە سىرمە داپۇشاواه، وەكۇ مارو تىمساح و مارميلۆك و قومقۇمۆك (خەممە گروو) او پىسىپىسىزۆك و كىسەل. يەكتىك لە خەسلەتكانى خشۆك ئەوهىيە كە رەنگى پىستىيان بە گۈيرە دەوروبەر و ژىنگەكەي دەگۈرن.

لە راستىدا نىتىي بىزنىشىك (بىز مىۋەك)ە، بەلام لە ئەنجامى زۆر گوتىندا لە سەر زار بۇوهتە (بىزنىشىك)... بەلام دىارە ئەم گيانلەبەرە دوورە لە بىز، چونكە (بىز) گيانلەبەرەتىكى شىردا رە و لەشى

خۆزگە

خۆزگە منىش
وەكۇ ھەر
مندالەتىكى
ئاسايى ئايىندەم
ديار دەبۇو.

ھونەرمەند
(تەھسین
ئىسماعىل
رەسۋوول)
ناردوویەتى

هۆنراوهی:

محەممەد عەبدۇللا مېرگەھىي - چۆمان
نىڭار: ھەزار سەلاح

پەيمانى مندالى ژير

ئەى دايە چrai ناومال
يەكەم باوهشى مندال
ساباتى پر هيىمنى
دايەگيان چاوى منى
ئامىزى گەرم و سۆزت
رەفتارى زۆر پىرۆزت
بۇمنى زارقى بچووك
بۇون بە فىرگەي پر پەرتۈوك
ئەى دايەي ماندوونەسas
زىيان پر تاسەو كەسas
سوپىندىبى بەخواي مىھەربان
تاکو ماوم لە زىيان
بەد رەفتارى نەنوتىن
ھەرگىز دلت نەشكىتىن
بۇ تۆ بىم بە سابات
لە رۆزى هات و نەھات

من گولزارم گولزارم
هاورىي ئىوهى نازدارم
خنجيلانه و راستگومە
ھۆگرى خاكى خۆمە
جلم گەلى جوانە
بوسەماو بۆ سەيرانە
رەنگى پەمەيى ئالە
بۆزىيانم خوش حالە

هاورىي ئىوهەم

ھۇنراوهەو نىڭار: زىلەيا سەعەدەدىن

پۆلۈ پىنچەمى سەرەتايى
قوتابخانەي (بالەك) چۆمان

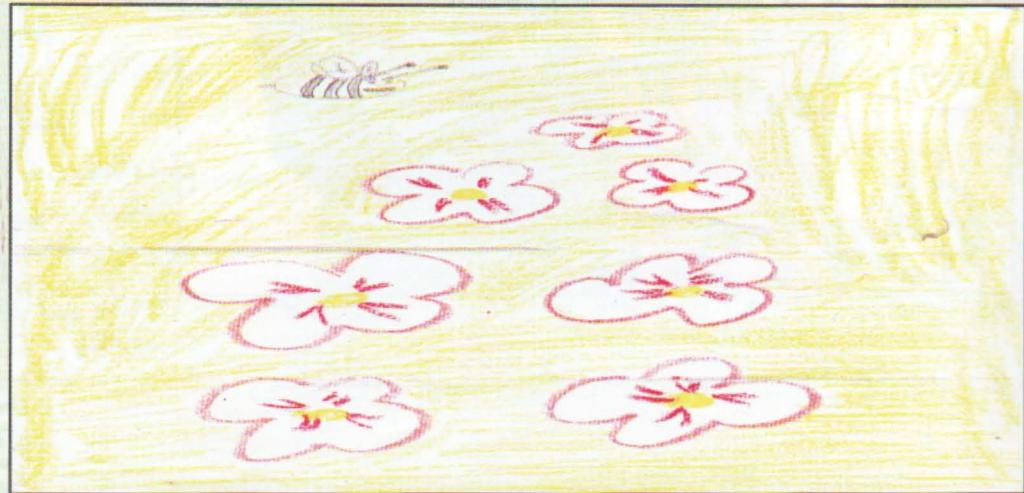
ئاشتى سابىر عەلى

پۆلۈ سىتىيەمى سەرەتايى
قوتابخانەي (شەرەفخان)اي تىكەلاو

خەندە ئىبراھىم جەعفەر

پۆلۈ شەشەمى سەرەتايى
قوتابخانەي (بىستوئىن)اي غۇونەيى / ھەولىر

بجهاتی نازنیان

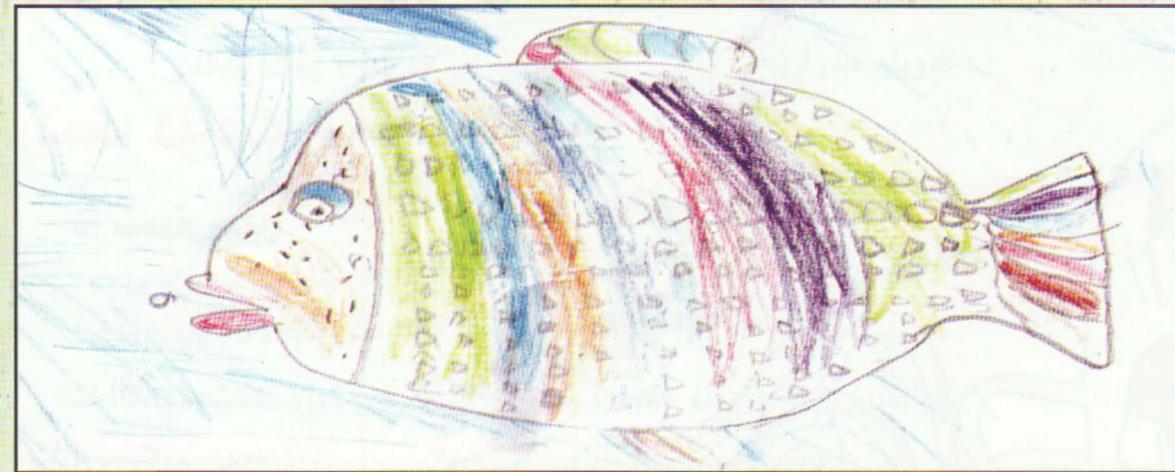
زماره ۲۳
۱۳۶

تشرینی دووهم ۲۰۰۷

میران شیروان

پولی یه که می سه ره تایی

نه محمد نیراھیم جه عفر

پولی سیمی سه ره تایی
قوتابخانه‌ی (بیتوتن) ای
غوندیی / هولیلر

په شیمانیی رامیار

نووسینی: زینه هه زار

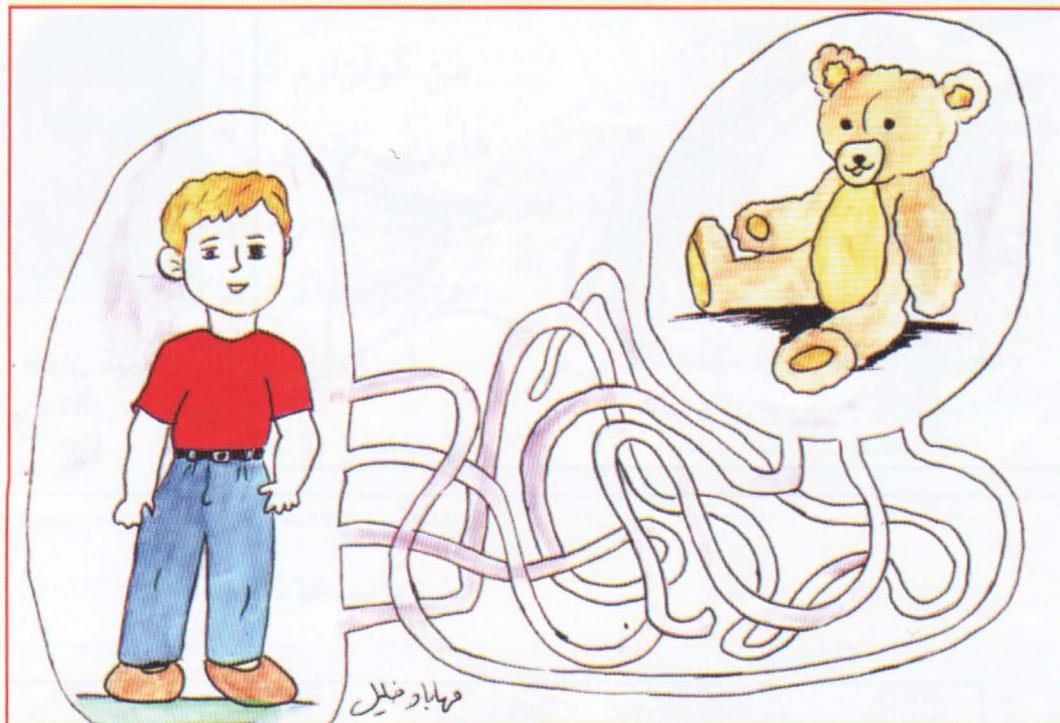
پولی: شهشه می سه ره تایی

رامیار کوریکی زور پیس و تهمبه ل بیو، حه زی ده کرد
هه موو کاتیک له کولانان یاری بکات، له گه ل ئه وه شدا
کومه لیک هاورتی ئاقل و زیری هه بیو که زور حه زیان له
خوتیدن بیو و هه موو سالیک له خوله کانی هاوین
بے شداری بیان ده کرد.

کاتیک هاورتیکانی بهمه یانزانی زور خه مبار بیون و له
نیوان خویاندا ههندیک پاره یان کوکر دده و چه پکیک
گولی جوانیان بیو کپی و به دیاری بیوان برد.
دوای ئوهی رامیار به هوش خوی هاته وه، سه یری کرد
هاورتیکانی به دور بیه ودن زور دلخوش بیو، هه
ئه وکاته په یانی پیدان که چیتر نه چیته کولانان و ئه ویش
له گه ل ئه واندا به شداری ئه و خولانه بکات که له پشووی
هاویندا ده کرینه وه.

هاورتیکانی زور ئاموزگاریی رامیاریان ده کرد بیه وهی
زوریه کاته کانی خوی له کولان به فیروز نه دات، به لام
رامیار گوییرا یه لی ئاموزگارییه کانی ئه وانی نه ده کرد، بیه

کالیکی خوش

ریگا دوزینه وه

ئا: مەھاباد خەلیل

بە کام ریگا ئەم
مندالله دەچىت
يارىيەكەي خۆى
دىئىيىتەوه؟

۵- ئەنجامەكە چەند بۇو (۳۶۵) ای بۆزىاد
بىكات. (۳۶۵+).

۶- ئەنجامەكە چەند بۇو (۶۱۵) ای لى دەرىكەت.
(۶۱۵-).

ئىستا دەبىنин ئەنجامەكە يەكسانە بە ژمارە
سالەكانى تەمەنى كە پىشتر لەسەر كاغەز
نووسىببۇو.

تىپىينى:

ئەگەر ئەنجامەكە چوار رەننوس (رەقەم) بۇو، ئەوا
رەننوسى يەكەم و دووەم (يەكان و دەيان) يەكسانە
بە تەمەنەكە، ئەگەر ئەنجامەكەش سى رەننوس بۇو،
ئەوا رەننوسى يەكەم (يەكان) يەكسانە بە تەمەنەكە.

تەمەنت بە ژمارە بىزانە

ئا: رېڭار مامە

دەتونىيت لە رېگاي ئەم يارىيەوە كاتىيىكى خوش
لەگەل ھاوريتىكانتدا بەسەر بىبەي:
داوا لە يەكتىك لە ھاوريتىكانت بىكە كە تەمەنى
خۆى لەسەر كاغەزىك بنووسىت، بەبىن ئەوهى
ニيشانى تۆى بىدات، پاشان:

- ۱- ژمارەكە جارانى دوو بىكات (۲×).
- ۲- ئەنجامەكە چەند بۇو (۵) ای بۆزىاد بىكات.
(۵+).

۳- دىسان ئەنجامەكە چەند بۇو جارانى (۵۰) ای
بىكات. (۵۰×).

۴- ئەنجامەكە چەند بۇو بىخاتە سەر تەمەنى
خۆى.

کاپلک خوّش

هاوينه ههوارتيكى باشدورى كوردىستانه و له (٧) پيت پيتكدى:

- ١ - پيتهكانى (٣) و (٢) و (٤) ناوي بالندىيەكى رەشه.
- ٢ - پيتهكانى (٤) و (٥) و (٣) بهماناي قاچ دىت.
- ٣ - پيتهكانى (١) و (٢) و (٥) پيچهوانەي رۆزە.
- ٤ - پيتهكانى (٣) و (٥) و (٦) و (٧) وەكۆچا دەخورىتەوه.

ئايا ناوي ئەو هاوينه ههوارىد خوش و دلگىرىدى كوردىستان چىيە؟

ھەللىن

ئا: پىكان پشتىوان

شىكار: ٢٠٠٧

پىكھىنانى دەستەي بەسۇود

ئا: بىنار هادى

١٧	١٦	١٥	١٤	١٣	١٢	١١	١٠	٩	٨	٧	٦	٥	٤	٣	٢	١
پ	ك	ئ	و	ش	ر	م	د	س	ر	ت	گ	ا	ن	ي		

ئەگەر پيتهكانى زمارە تاكەكان بەجياو پيتهكانى جووتەكانىش بەجيا دەربىتنى، دەستەوازەيەكى خوشەويسىت دەست دەكەۋى.

جووتەكان:

تاكەكان:

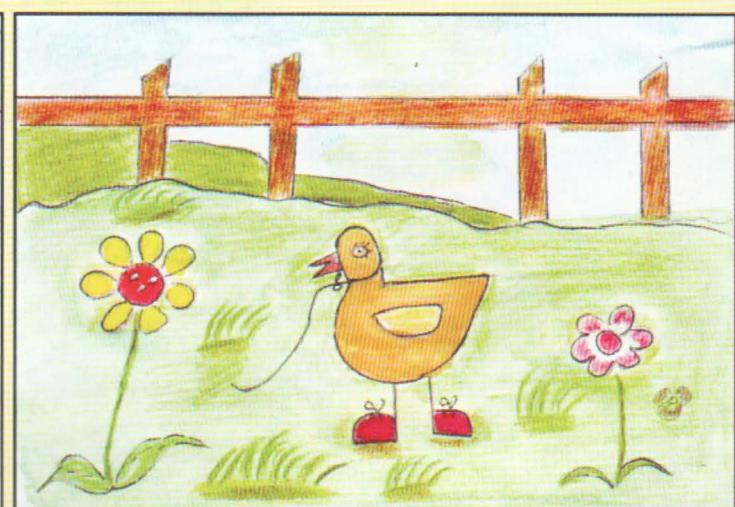
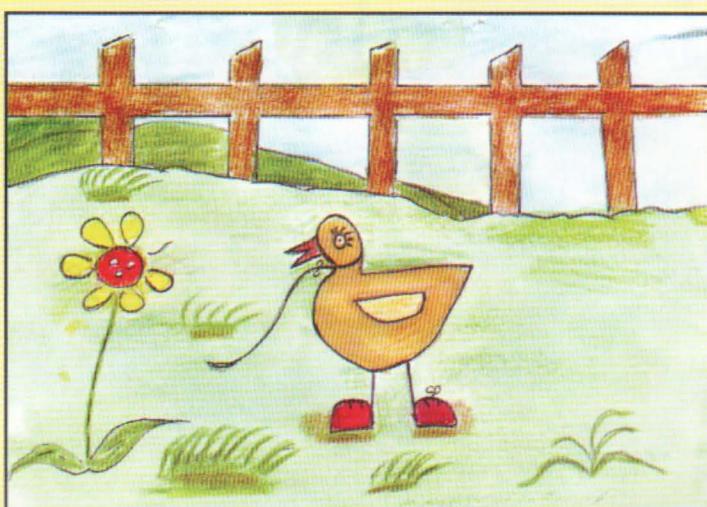
شىكار:

شىكار:

پىنج جياوازى لە نىيوان ئەم دوو وىنەيەدا ھەئە بىاندۇزەوه:

ئا: شادىيار هىيا

جياوازى

هاورپیه‌کی به هر ماه

ثا: عوسمان محمد محمد ههورامی

جگدرگوش نازداره‌کان:

بیگومان یه‌کیک له بواره زور پیرقزو به نرخه‌کان، خویندنه‌وهو نووسینی زوریاش و جوان و به‌سووده... به‌راستی مایه‌ی شاناژی هه‌موو لایه‌که، ئیوه‌ی زیرو هوشیار لهم بواره‌دا همنگاوی زور باشتان ناوه‌وهو ئه‌ونده‌دی که جیهانه جوان و گهشه‌که‌ی خوتان رازاندووه‌ته‌وه.

ئازیزان، لهم بواره‌دا هاورپیه‌کی چالاکتان گله‌لیک شاده، که خۆی به‌ئیوه‌ی چاوگه‌ش بناسینیت... ئه‌وهبوو له دیداریکی خنجیلانه‌دا، چهند پرسیاریکمان لیکرد، ئه‌ویش به سوپاسه‌وه گوتى:

- ناوم (شلک عهدوللا ره‌ئوف)ه، ته‌منم (۸) ساله، خەلکى شارى (سلیمانى)م، وام له قوتا خانه‌ی (سوروکیتو)ای سەرەتا يى، له پۆلی سیيە مدام.

- دايک و باوك و مامۆستا كانم زور هانم دەدەن بۆ ئه‌وهى بخوینمە‌وهو بنووسىم.

- زور ئاره‌زۇوم له نووسینى ھۆنراوه و چىرۆكە و بەرەه مېيکى زورىشىم ھە يە.

- پە بەدل بەخته‌وهرى و سەرکەوتىن بۆ هه‌موو هاورپیکانم دەخوازم و ھیوادارم دوارقىزىكى رۈون و گەشيان ھەبىت.

- ئەم ھۆنراوه‌يەم پىشىكەشە به هه‌موو خوبىنەرانى گۇثارى (ھەنگ)اي نازدار.

من پەپوولەی رەنگىنىم
زىپو زەرى سەنگىنىم
منم، منم، هاورپیتان
ھەر رۇونا كىيم بۆزىيان
ئەى گولە رەنگىنەكان
دىم بۆلاتان هاورپىيان
منم، منم، پەپوولە
هاورپىي ئىوهى بچىكولە

لۇپۇللە

